

Κλωντίνη Δέρβου
Βιβλιοθήκη Τμημάτων Φυσικής & Πληροφορική, Αριστοτέλειο
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Μαρίνα Κορφιάτη
Βιβλιοθήκη & Υπηρεσία Πληροφόρησης, Πανεπιστήμιο Πατρών
Άννα Φράγκου
Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Μακεδονίας
Sasa Tzedaki
Library-University of Crete
Claudine Dervou
Library of Physics & Informatics, Aristotle University of Thessaloniki
Marina Korfiatis
Library & Information Service, University of Patras
Anna Fragkou
Library- University of Macedonia

**Κοινοπραξία Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών -
Επιτροπή Υλοποίησης για τα Περιοδικά : Η Πορεία του έργου
με λέξεις και αριθμούς**
*Hellenic Academic Libraries Link -Steering Committee for
Electronic Resources: the Course of Action in Words and
Numbers*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος αυτής της παρουσίασης είναι να κάνει μια συνοπτική περιγραφή της πορείας του έργου που έχει γίνει μέχρι τώρα και αφορά στην δράση 3 του έργου "Δικτύωση Βιβλιοθηκών Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης". Η δράση 3 αναφέρεται στην "Ορθολογική Ανάπτυξη των Συλλογών των Περιοδικών των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών". Ο στόχος είναι η συνεργασία στην ανάπτυξη των συλλογών, για την αντιμετώπιση της συνεχώς αυξανόμενης εκδοτικής παραγωγής και τη ραγδαία αύξηση των τιμών των περιοδικών που σε συνδυασμό με την στασιμότητα ή και συχνά τη μείωση των διατιθεμένων κονδυλίων για τις συλλογές των περιοδικών οδηγούν τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες σε αδιέξοδο.

Τρία σχεδόν χρόνια μετά την άτυπη σύσταση της Κοινοπραξίας Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών η πορεία του έργου είναι τόσο επιτυχής, τα αποτελέσματα τόσο άμεσα και απτά, ώστε να πείθουν και τον πιο δύσπιστο για την αναγκαιότητα αυτής της διαπανεπιστημιακής δράσης.

Πολλά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι βιβλιοθήκες είναι αδύνατο να βρουν λύση μέσα στα πλαίσια του κάθε μεμονωμένου ΑΕΙ. Θα πρέπει να αντιμετωπιστούν σε συλλογικό επίπεδο, ώστε να δημιουργηθούν οι απαραίτητες προϋποθέσεις για τη χάραξη μιας εθνικής στρατηγικής στον τομέα της επιστημονικής πληροφόρησης.

Η μέχρι τώρα χρηματοδότηση στα πλαίσια του Β' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης έδωσε την ευκαιρία στις Ελληνικές Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες να προσαρμοστούν στο νέο τους ρόλο, δηλαδή στο ρόλο της παροχής ενός συνόλου υπηρεσιών συλλογής και διάχυσης της πληροφορίας και να λειτουργούν ως κέντρα πληροφόρησης.

Οι βιβλιοθήκες των ΑΕΙ και των ΤΕΙ της χώρας μαζί με τις Βιβλιοθήκες των Ερευνητικών Ιδρυμάτων, την Εθνική Βιβλιοθήκη, την Βιβλιοθήκη της Ακαδημίας Αθηνών και τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου έχουν

αυτή τη στιγμή δυνατότητα πρόσβασης σε 3.500 τίτλους περιοδικών και 22 βάσεις δεδομένων. Το γεγονός αυτό, εκτός του ότι αποτελεί μια διεθνούς επιπέδου επιτυχία - η κοινοπραξία μας είναι μία από τις ελάχιστες κοινοπραξίες εθνικού επιπέδου - αποδεικνύει τις τεράστιες δυνατότητες που έχουμε αν αναλάβουμε δράση σε συλλογικό επίπεδο.

Αυτή η επιτυχία όμως παράλληλα κρούει τον κώδωνα του κινδύνου: εάν η προσπάθεια δεν συνεχιστεί και στα πλαίσια του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης στο άμεσο μέλλον και με κάποια άλλη μορφή στο απώτερο, εάν δεν στηρίξουμε την ύπαρξη της κοινοπραξίας, ποιο θα είναι το μέλλον των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών της χώρας μας; Ποιο θα είναι το μέγεθος των συλλογών τους και σε ποιο βαθμό θα μπορούν να καλύψουν τις αυξημένες πλέον ανάγκες της Ακαδημαϊκής Κοινότητας για πληροφόρηση;

Τα στοιχεία χρήσης των ηλεκτρονικών περιοδικών και των βάσεων δεδομένων που τώρα είναι διαθέσιμα στην Ακαδημαϊκή κοινότητα αποδεικνύουν την ανάγκη για πρόσβαση σε ένα ευρύ φάσμα πληροφοριών. Παρόλο που η Κοινοπραξία αδυνατεί να καλύψει όλες τις πληροφοριακές ανάγκες των μελών της, διατηρώντας στο μέλλον τις τρέχουσες υπηρεσίες και επεκτείνοντας την πρόσβαση σε ηλεκτρονικά περιοδικά επιλεγμένων επιστημονικών ενώσεων (societies), θα μπορέσει να καλύψει τις βασικές ανάγκες των μελών της για επιστημονική πληροφόρηση στα χρόνια που έρχονται με απώτερο στόχο να συμβάλει ουσιαστικά στην βελτίωση του επιπέδου σπουδών των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων.

ABSTRACT

The aim of this presentation is to provide a brief description of the progress of work, concerning one of the three actions of the project "Networking of the Libraries of the 3rd grade Academic Institutions". The action mentioned above is: "Rationalization of the Periodicals Collections in Greek Academic Libraries". This cooperation aims at an effort to address the problem of the price increases of scientific journal publications.

Almost three years after the creation of the Hellenic Academic Libraries Link the course of action has proved to be successful and the results have had a direct impact on the Greek academic libraries' ability to provide timely and accurate scientific information to the academic community. Today, it is generally accepted that HEAL-Link provides services of vital importance that upgrade not only the services of the academic and research libraries but the academic education in Greece

Many of the problems that libraries face are impossible to be solved by each university separately. These problems must be dealt with, at a collective level, so that new and necessary foundations are built for planning a national strategy in the area of provision of scientific information. Up to now, the funding within the context of the 2nd European Support Framework has given Greek Academic Libraries the means to adjust to their new role which is providing and disseminating information; and evolve from storage places for books into information centers.

The libraries of Universities and TEIs (Technology Educational Institutes) of our country together with the libraries of the Research Foundations, the National Library, the Library of the Academy of Athens and the Library of the University of Cyprus have currently access to 3500 electronic journal titles and 12 bibliographic databases. This fact, apart from being an international success in itself-our consortium is one of the few national consortia - proves the enormous potential that we have if we undertake action at a collective level.

However, if this effort does not continue within the context of the 3rd European Support Framework in the near future, what will be the future of the academic libraries in Greece? What will be their collections' size and to what degree will they be able to cover the increased information needs of the academic community?

The usage statistics of electronic journals and databases which are now available through HEAL-Link prove the need for access to a wide spectrum of information. Although HEAL-Link cannot cover all the information needs of its member institutions, can, by continuing the current services and expanding in moderation, cover the basic information needs of the Greek academic community for scientific information in the years to come.

Το φετινό συνέδριο αποτελεί ένα σταθμό στην ιστορία των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών τα τελευταία χρόνια για τρεις λόγους

1. Το συνέδριο κλείνει 10 χρόνια ζωής και έχει γίνει πια θεσμός.
2. Ολοκληρώθηκε το 1^ο ΕΠΕΑΕΚ που βρίσκει τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες να έχουν κάνει σημαντικότερα βήματα προόδου τα τέσσερα τελευταία χρόνια.
3. Είμαστε στο ξεκίνημα του 2^{ου} και τελευταίου ΕΠΕΑΕΚ κατά τη διάρκεια του οποίου πρέπει να εδραιώσουμε όσα πετύχαμε στο προηγούμενο, να διευρύνουμε τον ρόλο των βιβλιοθηκών μας μέσα στην ζωή της ακαδημαϊκής κοινότητας και να βρούμε τρόπους, τουλάχιστον να διατηρήσουμε άν' όχι να επεκτείνουμε όσα έχουμε πετύχει και όσα θα πετύχουμε στο 2^ο ΕΠΕΑΕΚ και μετά το πέρας της χρηματοδότησης. Η χρηματοδότηση από τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης μπορεί να σταματήσει το 2006, θα ήταν όμως αδιανόητο να σταματήσει και η εξέλιξη και ο ρόλος των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών.

Ξεκινώντας με το 8^ο συνέδριο στην Ρόδο, κάθε χρόνο σας ενημερώνουμε για το τι έχει γίνει κατά την διάρκεια της χρονιάς που πέρασε σχετικά με την οριζόντια δράση των βιβλιοθηκών και ειδικότερα με έναν από τους άξονες αυτής της δράσης, την δράση των περιοδικών. Φέτος πέρα από τον απολογισμό της χρονιάς που πέρασε θα προσπαθήσουμε να κάνουμε και ένα απολογισμό του όλου έργου της συγκεκριμένης δράσης.

Αν το 2000 ήταν δύσκολο γιατί το Γ'ΚΠΣ δεν ξεκίνησε τον Σεπτέμβρη του 2000 όπως περιμέναμε το 2001 έφερε πολλούς απο εμάς στα όρια της απελπισίας. Ολοι αντιμετωπίσαμε προβλήματα ειδικά με τις πληρωμές του προσωπικού που είχε προσληφθεί κατά την διάρκεια του 1^{ου} ΕΠΕΑΕΚ. Το ίδιο συνέβη και με την οριζόντια δράση. Θα ήθελα να εκφράσω δημόσια τις ευχαριστίες μου στον systems administrator της HEAL-Link κ. Βλάση Χατζησταύρου ο οποίος παρόλο που για εννέα ολόκληρους μήνες δεν πληρώθηκε, έμεινε στο πόστο του και συνέχισε τις προσπάθειες του για την αναβάθμιση των υπηρεσιών της HEAL-Link. Ελπίζω να μη χρειαστεί να δοκιμαστεί τόσο πολύ η υπομονή και η αφοσίωση του στο έργο της κοινοπραξίας ξανά, στο άμεσο μέλλον.

Για όσους σύνεδρους που είναι μαζί μας για πρώτη φορά φέτος και δεν ξέρουν τι είναι η οριζόντια δράση θα κάνω μια πολύ σύντομη αναδρομή. Οριζόντια δράση ονομάστηκε το έργο στα πλαίσια του 1^{ου} ΕΠΕΑΕΚ που αφορά και στα 32 ακαδημαϊκά ιδρύματα της χώρας. Στόχος της δράσης ήταν η εξεύρεση τρόπων αντιμετώπισης προβλημάτων κοινών στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες.. Η Οριζόντια Δράση είχε τέσσερις άξονες:

-] Τη δημιουργία ενός Συλλογικού Καταλόγου των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών
-] Τη δημιουργία ενός Διαπανεπιστημιακού συστήματος ψηφιακής Βιβλιοθήκης για την ηλεκτρονική τεκμηρίωση της σύγχρονης Ελληνικής Γκρίζας Βιβλιογραφίας
-] Την εκπαίδευση των βιβλιοθηκάρων
-] Την μελέτη της ορθολογικής ανάπτυξης των συλλογών των επιστημονικών περιοδικών των Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων

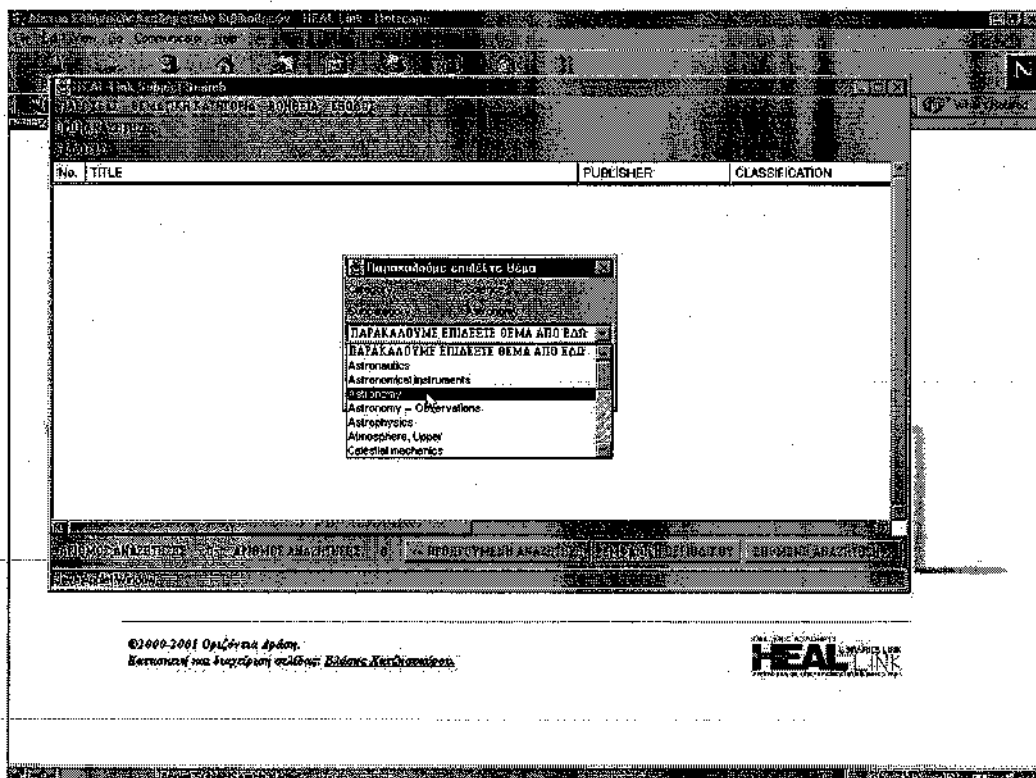
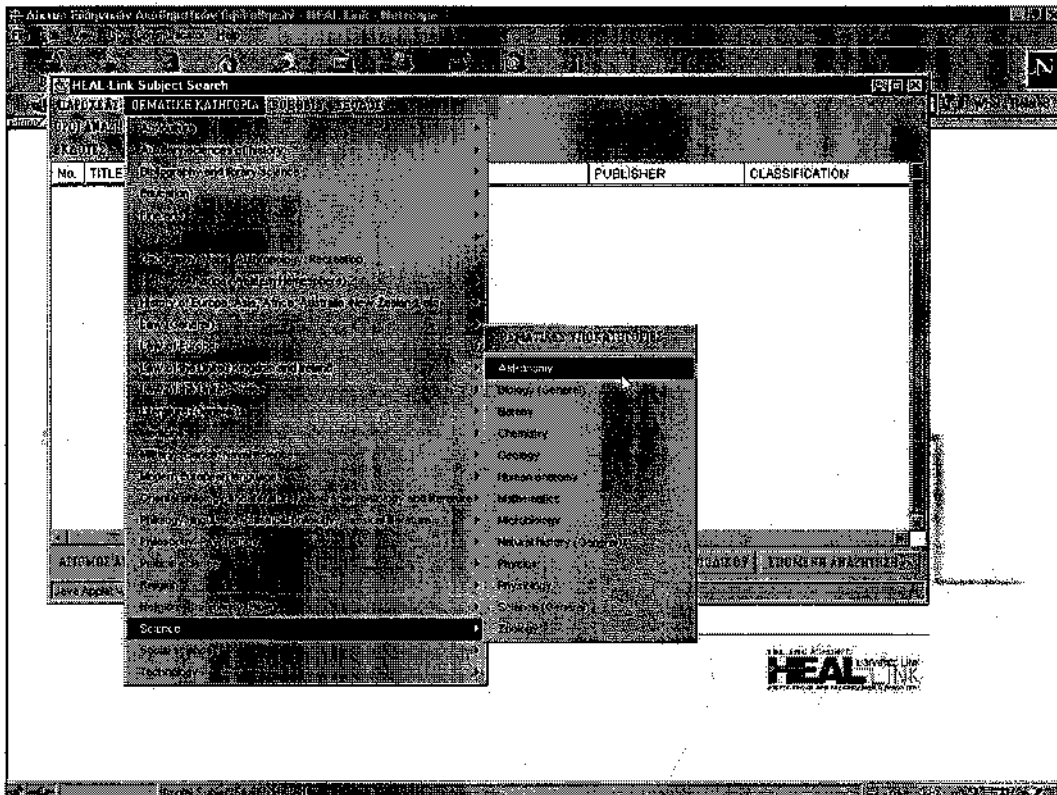
Για την αντιμετώπιση του προβλήματος των συνεχών περικοπών των επιστημονικών περιοδικών λόγω των συνεχών αυξήσεων των τιμών τους που σε συνδυασμό με τις μηδενικές αυξήσεις των προϋπολογισμών, έχουν φέρει τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες σε αδιέξοδο, η επιτροπή για τα περιοδικά πρότεινε το 1997 τη δημιουργία κοινοπραξίας με στόχο την συλλογική πρόσβαση σε ηλεκτρονικά περιοδικά και βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων. Μέχρι το τέλος του 1999 είχαν υπογραφεί οι παρακάτω συμφωνίες.

<i>Εκδότης</i>	<i>Υπηρεσία</i>	<i>Συμφωνία</i>
Elsevier	ScienceDirect	1160 περιοδικά
Springer	SpringerLink	480 περιοδικά
Academic Press	IDEAL	180 περιοδικά
Kluwer	Kluwer Online	500 περιοδικά
MCB	Emerald	140 περιοδικά
OCLC	FirstSearch	12 Βιβλιογραφικές Βάσεις Δεδομένων
Wilson	OMNI Mega File	2500 περιοδικά που ευρετηριάζονται όλα, από τα οποία τα 1400 είναι σε πλήρες κείμενο

Τα στατιστικά στοιχεία χρήσης που σας έδωσε η συνάδελφος και συνταλαιπωρούμενη στην επιτροπή υλοποίησης, κ.Σάσα Τζεδάκη, στο περσινό συνέδριο, ήταν εντυπωσιακά. Λίγο αργότερα, στη συνέχεια αυτής της παρουσίασης θα σας δώσει τα φετινά και συνολικά στατιστικά στοιχεία χρήσης από όπου μπορούν να βγουν ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Μια που ο προϋπολογισμός τα δύο τελευταία χρόνια ήταν πολύ περιορισμένος και δεν μπορούσαμε να διαπραγματευτούμε περαιτέρω συμφωνίες, επικεντρώσαμε την προσοχή μας στην προσπάθεια δημιουργίας ενός φιλικού και ενιαίου (integrated) περιβάλλοντος πρόσβασης στις υπηρεσίες αυτές μέσα από την ιστοσελίδα της HEAL-Link. Όπως αναφέραμε και πέρσι, προχωρήσαμε σε μια σειρά από ενέργειες, όπως:

1. Τη δημιουργία ενός αλφαβητικού καταλόγου των προσφερομένων περιοδικών με ενεργείς συνδέσεις στην ιστοσελίδα του αντίστοιχου περιοδικού.
2. Την ανάπτυξη μιας μηχανής αναζήτησης (meta search engine) όπου λέξεις κλειδιά που καταχωρούνται στα αντίστοιχα πεδία, αναζητούνται συγχρόνως σε όλα τα περιοδικά όλων των εκδοτών, με τους οποίους έχει σύμβαση η HEAL-Link και τα αποτελέσματα είναι ταξινομημένα ανά εκδότη με ενεργείς συνδέσεις στα αντίστοιχα άρθρα.
3. Τέλος προσπαθήσαμε να αναπτύξουμε θεματική αναζήτηση, βασισμένη στις θεματικές επικεφαλίδες της Library of Congress) έτσι ώστε οι λιγότερο έμπειροι χρήστες να καθοδηγούνται στην αναζήτηση βιβλιογραφίας. Παρόλο που πέρσι ανακοινώσαμε ότι η λειτουργία της θεματικής αναζήτησης θα ξεκινούσε από την άνοιξη του 2001,

αντιμετωπίσαμε αρκετές τεχνικές δυσκολίες οι οποίες πρόσφατα ξεπεράστηκαν και η αναζήτηση αυτή είναι πλέον σε λειτουργία.

HEAL-Link Subject Search

No.	TITLE	PUBLISHER	CLASSIFICATION
1	Astronomy and Astrophysics	Science (LINK)	QB1 .AB32
2	Astronomy and Astrophysics Review	Springer (LINK)	QB1 .AB34
3	Chinese Astronomy and Astrophysics	Elsevier (ScienceDirect)	QB1 .C48
4	Isisius	Academic Press (OERL)	QB1 .I25
5	New Astronomy	Elsevier (ScienceDirect)	QB1 .N4
6	New Astronomy Reviews	Elsevier (ScienceDirect)	QB1 .N4
7	Space Science Reviews	Kluwer	QB1 .S68
8	Vistas in Astronomy	Elsevier (ScienceDirect)	QB1 .V56

©2000-2001 Οργανισμός Διάσημης Κίνησης για την Επιστήμη και την Τεχνολογία

HEAL LINK

Ένας επιπλέον λόγος για την καθυστέρηση στην ανάπτυξη της υπηρεσίας αυτής είναι ο εξής: για μεγάλο χρονικό διάστημα στηριζόμασταν στην συνεργασία της Swets-Blackwell η οποία συνεργία μέχρι τώρα στάθηκε πολύτιμη, για πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των συνδρομών των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων, το κόστος τους κτλ. Την άνοιξη του 2001, στα πλαίσια μιας μελέτης που ξεκίνησε για να εξετάσει την κατάσταση των συνδρομών των περιοδικών στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, δημιουργήσαμε μια βάση δεδομένων με όλες τις συνδρομές όλων των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων. Για να το πετύχουμε αυτό, έπρεπε να επικοινωνήσουμε με συνάδελφους σε όλα τα ιδρύματα, μια διαδικασία χρονοβόρα μεν, αλλά πολύ εποικοδομητική και για μας και ελπίζω και για αυτούς. Φέτος θα επαναλάβουμε την ίδια διαδικασία ώστε να συγκεντρώσουμε τις συνδρομές του 2001. Στόχος είναι η βάση αυτή να συνδεθεί με την ήδη υπάρχουσα βάση που περιλαμβάνει πληροφορίες για τις IP διευθύνσεις, και τους υπεύθυνους των διαφόρων ιδρυμάτων και τέλος να συνδεθεί με μία νέα βάση δεδομένων που σκοπεύουμε να αναπτύξουμε και η οποία θα περιλαμβάνει στατιστικά στοιχεία χρήσης των προσφερομένων πηγών από τα ιδρύματα της κοινοπραξίας. Το όλο σύστημα θα προσφέρει αυτοματοποιημένη και ταχύτερη διαχείριση και θα βοηθήσει την πιο άμεση εξυπηρέτηση προβλημάτων πρόσβασης, συνδρομών, αλλαγών συστήματος κτλ. Θα είναι προσβάσιμο με userid και password, γιατί θα περιέχει εμπιστευτικές πληροφορίες. Έτσι θα είμαστε σε θέση να έχουμε τις απαραίτητες πληροφορίες για την σωστή διαχείριση της κοινοπραξίας.

Εχουμε πολλά σχέδια και όνειρα για το μέλλον. Όμως δεν θα ήθελαν τα αναφέρω τώρα, μια που ως ένα βαθμό αφορούν το τεχνικό δελτίο που υποβλήθηκε για χρηματοδότηση από το Γ'ΚΠΣ. Ασχετα από το

ύψος της χρηματοδότησης που θα βοηθήσει την HEAL-Link να επιζητήσει για τα επόμενα 4 χρόνια πρέπει να προβληματιστούμε άμεσα για το πιο πιθανό είναι το μέλλον της κοινοπραξίας μετά το πέρας της χρηματοδότησης. Αν όντως πιστεύουμε ότι, όπως είπε μια συνάδελφος πρόσφατα, αν σταματήσει η πρόσβαση στα ηλεκτρονικά περιοδικά που έχουμε μέσω της κοινοπραξίας, θα ξαναγυρίσουμε στον μεσαίωνα, τότε όλοι μαζί δια των εκπροσώπων των ιδρυμάτων μας στην Διοικούσα Επιτροπή της κοινοπραξίας, πρέπει να βρούμε τον ή τους τρόπους που θα διασφαλιστεί το μέλλον της.

Στη χώρα μας δεν συνεργαζόμαστε πολύ συχνά. Όταν όμως το καταφέρνουμε πετυχαίνουμε θαύματα. Στην δράση μας η συνεργασία αυτή είναι το κύριο συστατικό της επιτυχίας και μας έδωσε τη μεγαλύτερη ικανοποίηση κατά τη διάρκεια του έργου. Συνεργασία μεταξύ των μελών της ομάδας υλοποίησης που ξεπέρασαν το γεγονός ότι ανήκουν σε διαφορετικά πανεπιστήμια και απομακρυσμένες γεωγραφικές περιοχές και συνεργάστηκαν στενά και άψογα. Συνεργασία με τους συναδέλφους στα διάφορα ιδρύματα, συνεργασία με άλλες κοινοπραξίες σε διεθνές επίπεδο, κυρίως μέσω της ICOLC (International Coalition of Library Consortia). Το έργο της HEAL-Link έγινε γνωστό σε όλη την Ευρώπη. Η HEAL-Link είναι μια από τις λίγες εθνικές κοινοπραξίες και θεωρείται μία από τις πιο πετυχημένες. Απόδειξη αυτού του γεγονότος είναι ότι προσκλήθηκε να παρουσιάσει το έργο της σε μια σειρά από διεθνή συνέδρια.

- *Δεκέμβριος 1999, Λονδίνο:* 1st European Conference of the International Coalition of Library Consortia. Παρουσίαση του έργου της HEAL-Link *Φεβρουάριος 2000, Βαρκελώνη:* Workshop for Future Pricing Models που οργάνωσε ο Academic Press. Παρουσίαση με τίτλο «Presentation of the HEAL-Link consortium and structure of Academic Institutions/demographic information in Greece».
- *Μάιος 2000, Αγκυρα:* Workshop on Digital Libraries που οργανώθηκε από το Middle East Technical University και το Goethe Institute της Αγκυρας. Παρουσίαση με τίτλο «Hellenic Academic Libraries Link. Expanding access to electronic information through collaboration»
- *Ιούνιος 2000, Λονδίνο:* 8th International Conference on Medical Libraries. Παρουσίαση με τίτλο «The Collaboration Experience between Greek Academic Libraries»
- *Αύγουστος 2000, Ιερουσαλήμ:* Συμμετοχή κατόπιν προσκλήσεως στο ετήσιο συνέδριο της IFLA. Παρουσίαση με τίτλο «Cheaper by the Dozen: Gonsortial Journal Licensing».
- *Σεπτέμβριος 2000, Θεσσαλονίκη:* 14η Infosystem 2000. Στην εκδήλωση: «Η Κοινωνία της Πληροφορίας στην Υπηρεσία της Ακαδημαϊκής Κοινότητας» παρουσίαση με τίτλο: «Το Δίκτυο των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών και οι Ηλεκτρονικές Πηγές

Πληροφόρησης: Διευρύνοντας την Πρόσβαση σε Εθνικό επίπεδο»

Νοέμβριος 2000: Ημερίδα που οργάνωσαν οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες. Παρουσίαση με τίτλο: "Η κοινοπραξία των Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών: από την θεωρία στην πράξη"

- *Δεκέμβριος 2000, Βερολίνο:* 2nd European Conference of the Coalition of Libraries Consortia. Παρουσίαση με τίτλο: «HEAL-Link: from Cranfield to Berlin. What's new?» Μάρτιος 2001, Θεσσαλονίκη. Διημερίδα με θέμα "Δημοτικές Βιβλιοθήκες στη Κοινωνία της Πληροφορίας" που οργανώθηκε από το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου και την Δημοτική Βιβλιοθήκη Θεσ/Νίκης. Παρουσίαση με τίτλο Συνεργασία μεταξύ Βιβλιοθηκών ή όταν οι Βιβλιοθήκες διεκδικούν το μέλλον"
- *Μάιος 2001, Σμύρνη*" ANKOS (Anatolian University Library Consortium)
1st Annual International Meeting. Παρουσίαση με τίτλο "Hellenic Academic Libraries Link: is it just another buying club?"
- *Μάιος 2001:* 1° Πανελλήνιο Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Πανεπιστήμιο Πατρών. Παρουσίαση με τίτλο "Κοινοπραξία Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών: ανοίγοντας νέες πύλες στην επιστημονική πληροφόρηση".
- *Μάιος 2001, Μιλάνο:* Ημερίδα "Il portale al mondo dell' Informazione" που οργανώθηκε στο Università Cattolica del Sacro Cuore. Παρουσίαση με τίτλο HELLENIC ACADEMIC LIBRARIES-Link: Are National Consortia the limit?
- *Σεπτέμβριος 2001, Λέσβος:* Libraries without walls 4. An International Conference organized by the CERLIM, (Center for Reserch in Library and Information Management). Παρουσίαση με τίτλο "Libraries' consortia and their educational dimension: the HEAL-Link Experience" Τα πρακτικά θα δημοσιευθούν από την Library Association.

Πρόσφατα δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Interlending and Document Supply vol. 29(3), 2001, ένα άρθρο με τίτλο "Consortial Journal Licensing: experiences of Greek Academic Libraries". Επίσης η HEAL-Link προσκλήθηκε από τους Γερμανούς οργανωτές να συμμετέχει στην Έκθεση Βιβλίου της Φραγκούρτης αλλά δυστυχώς για οικονομικούς λόγους η συμμετοχή της δεν ήταν δυνατή.

Καταλυτικό ρόλο στο να γίνει ευρύτερα γνωστή η κοινοπραξία μας έπαιξε ένα άρθρο με τίτλο, «Getting acquainted: HEAL-Link, the Greek National Academic Library Consortium" που δημοσιεύτηκε στο ηλεκτρονικό περιοδικό της MCB «Library Consortium Management: an International Journal" vol.1 (3/4), 1999, με συγγραφέα τον David Kohl,

Dean and University Librarian, University of Cincinnati. Τον Dr. Kohl, γνωρίσαμε κατά την διάρκεια του συνεδρίου στον Βόλο όπου μας μίλησε για το OhioLink, μια από τις πρωτοπόρες κοινοπραξίες των ΗΠΑ, και μας παρότρυνε να γίνουμε μέλη της ICOLC. Από τότε συνεχίζει να μας εμπνέει στα επόμενα βήματα που τολμάμε. Είναι ευτυχής σύμπτωση ότι σήμερα με το τέλος του Ιου ΕΠΕΑΕΚ βρίσκεται μαζί μας, και θα ήθελα να τον ευχαριστήσω δημόσια, εκ μέρους της ομάδας υλοποίησης για την συμπαράσταση του όλα αυτά τα χρόνια.

Όμως δεν *σταματήσαμε* εδώ: Ναι μεν η HEAL-Link συμμετέχει σε διεθνείς οργανισμούς αλλά πιστεύουμε ότι αυτό δεν αρκεί. Διεθνώς, αλλά και μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχουν διαφορές οικονομικές, πολιτιστικές και κοινωνικές που επηρεάζουν τον ρόλο των βιβλιοθηκών. Για το λόγο αυτό ξεκινήσαμε μια προσπάθεια για επίτευξη πιο στενής συνεργασίας μεταξύ των χωρών της Νοτίου Ευρώπης. Μια προσπάθεια για τη δημιουργία της SELL (Southern European Libraries Link). Η πρώτη συνάντηση έγινε την Κυριακή στις 14 Οκτωβρίου εδώ στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας με εκπροσώπους από την Πορτογαλία, Ισπανία και Ιταλία. Ελπίζουμε η προσπάθεια αυτή να συνεχιστεί και να εδραιωθεί.

Είναι ώρα τώρα να δώσω την σκυτάλη στην κ. Τζεδάκη που θα περιγράψει τη πορεία του έργου σε αριθμούς.

Αφού είδαμε την πορεία του έργου στο σύνολο της στη διάρκεια της προηγούμενης χρονιάς, θα δούμε παρακάτω τα αποτελέσματα αυτής της πορείας σε αριθμούς.

Πόσο χρησιμοποιήσαμε και πώς χρησιμοποιήσαμε τις ηλεκτρονικές πηγές που αυτό το διάστημα είχαμε στη διάθεση μας.

Τον Δεκέμβρη του 1998 υπογράψαμε τις πρώτες συμφωνίες για την από κοινού πρόσβαση στην Science Direct και στη First Search. Στο 8^ο συνέδριο στη Ρόδο τον Νοέμβριο του 1999 παρουσιάσαμε τα πρώτα στοιχεία χρήσης. Παρόλο που θεωρούσαμε πολύ πρόωρη μια τέτοιου είδους αποτίμηση, παρόλο που θεωρούσαμε ότι οι Βιβλιοθήκες δεν ήταν όλες σε μεγάλο βαθμό εξοικειωμένες με τις νέες τεχνολογίες, διαπιστώσαμε ότι τα δεδομένα ήταν πολύ ενθαρρυντικά για τη συνέχιση της πορείας του έργου.

Τον Δεκέμβρη του 2000, όταν πλέον είχαν περάσει δέκα μήνες από την υπογραφή των συμφωνιών με τους υπόλοιπους εκδότες (Academic Press, MCB, Springer, Kluwer) και τους διαθέτες Wilson και SwetsBlackwell Navigator, διαπιστώσαμε την ευρύτατη χρήση όλων των διαθέσιμων πηγών, την ευρύτατη χρήση υλικού το οποίο ποτέ πριν και σε καμιά μορφή δεν ήταν διαθέσιμο στην Ελληνική Ακαδημαϊκή Κοινότητα. Στοιχεία τα οποία πείθουν και τον πιο δύσπιστο για την αναγκαιότητα ύπαρξης αυτής της διαπανεπιστημιακής δράσης.

Παρακάτω θα δούμε πώς κινήθηκε η χρήση των διαθέσιμων ηλεκτρονικών πηγών από τα μέσα του 2000 μέχρι σήμερα και θα προσπαθήσουμε - με τα στοιχεία που σήμερα έχουμε - να αναλύσουμε αυτά τα δεδομένα.

Δηλαδή θα παρουσιάσουμε:

- Τη χρήση των βιβλιογραφικών βάσεων για το 2000 και το 2001

- Τη χρήση βάσεων πλήρους κειμένου, δείχνοντας αριθμό άρθρων που μεταφέρθηκαν, αριθμό τίτλων που χρησιμοποιήθηκαν. Τα στοιχεία θα τα δούμε ανά εκδότη αλλά και συγκεντρωτικά.

Πριν προχωρήσω στη παράθεση των στοιχείων θα ήθελα να κάνω μια παρένθεση : τα στατιστικά στοιχεία που έχουμε από τους εκδότες δεν καλύπτουν πάντοτε το ίδιο χρονικό διάστημα, ούτε μας παρέχονται με τον ίδιο τρόπο. Εδώ και ένα χρόνο έχουμε ζητήσει από τους εκδότες να μας παρέχουν στατιστικά στοιχεία χρήσης των ηλεκτρονικών πηγών σύμφωνα με ορισμένα πρότυπα για να είμαστε σε θέση να πάρουμε τις απαντήσεις και τις πληροφορίες που μας χρειάζονται. Το θέμα των αναλυτικών στατιστικών χρήσης δεν αφορά και δεν ενδιαφέρει μόνο τη δική μας κοινοπραξία. Είναι ένα καυτό θέμα σήμερα που απασχολεί τις βιβλιοθήκες και τις κοινοπραξίες τους διεθνώς. Είναι εμφανές ότι τα στατιστικά χρήσης είναι ένα ισχυρό επιχείρημα πειθούς για την εξεύρεση και την συνέχιση των χρηματοδοτήσεων. Εκτός από αυτό όμως η ανάλυση των στοιχείων είναι αυτή που θα δώσει τη σωστή κατεύθυνση στην ανάπτυξη των συλλογών τόσο σε επίπεδο κοινοπραξίας όσο και σε επίπεδο μονάδας.

Παρόλο που τα στοιχεία που μας δίνουν οι εκδότες σήμερα δεν είναι αυτά ακριβώς που θα θέλαμε, όμως δεν μπορούμε να μην αναγνωρίσουμε ότι έχουν βελτιωθεί πολύ και ότι γίνεται αυτή τη στιγμή μια σοβαρότατη προσπάθεια να ανταποκριθούν στις ανάγκες (και στις υπερβολικές απαιτήσεις!) των κοινοπραξιών. Πιστεύουμε ότι πολύ σύντομα θα έχουν ολοκληρώσει την προσπάθεια τους.

Κλείνω αυτή τη μεγάλη παρένθεση και ξεκινάμε την παράθεση των στοιχείων κάνοντας μια επανάληψη στα στοιχεία που είχαμε στα χέρια μας τον Δεκέμβρη του 2000 : τότε αφού είχαμε δει τα στοιχεία μεμονωμένα και συγκεντρωτικά, συγκρίναμε τη χρήση των πηγών της δικής μας κοινοπραξίας με τα αντίστοιχα στοιχεία της Ohio Link μιας κοινοπραξίας σαφώς μεγαλύτερης σε μέγεθος και με παλαιότερη ιστορία. Από τη σύγκριση διαπιστώσαμε ότι το εύρος της χρήσης το οποίο θεωρούσαμε σχετικό ήταν τελικά απόλυτο.

Σήμερα 34 μήνες μετά την άτυπη ίδρυση της Κοινοπραξίας και την πρώτη υπογραφή για πρόσβαση στη ScienceDirect οι βιβλιοθήκες καθημερινά εξοικειώνονται με τη χρήση των ηλεκτρονικών πηγών. Καθημερινά αποδεικνύουν την ανάγκη πρόσβασης σε ένα μεγάλο φάσμα πληροφορίας.

Ξεκινώντας από τις Βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων First Search και Wilson Omnihfile βλέπουμε ότι μέσα στο 2001 οι αναζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν ήταν σε μεγάλο ποσοστό αυξημένες σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2000.

OCLC	Αριθμός αναζητήσεων	Ποσοστό αύξησης
2000 (Ιαν - Ιουλ)	19880	
2001 (Ιαν - Ιουλ)	46201	132%

WILSON Omnifile	Αριθμός αναζητήσεων	Ποσοστό αύξησης
2000 (Ιαν - Ιουλ)	187156	
2001 (Ιαν - Ιουλ)	786412	320%

Περνάμε να δούμε τα διαθέσιμα στοιχεία για τον αριθμό των άρθρων που μεταφέρθηκαν από τις βάσεις πλήρους κειμένου.

ΕΚΔΟΤΗΣ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΡΘΡΩΝ
ELSEVIER	Νοε. 1999-Ιουλ.2001	934.591
ACADEMIC PRESS	Νοε. 1999-Ιουν.2001	64.562
SPRINGER	Νοε. 1999-Αυγ.2001	214.106
KLUWER	Ιαν. 2000-Ιουν.2001	42.617
MCB	Φεβ. 2001-Αυγ.2001	1.386

Συγκρίνοντας αντίστοιχες χρονικές περιόδους των ετών 2000 και 2001 προκύπτει μία θεαματική αύξηση της χρήσης των βάσεων κατά τους τελευταίους μήνες.

ΕΚΔΟΤΗΣ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΡΘΡΩΝ
ELSEVIER	2000 (Ιαν.-Ιουλ.)	226.032
	2001 (Ιαν.-Ιουλ.)	428.872
ACADEMIC PRESS	2000 (Ιαν.-Ιουλ.)	10.042
	2001 (Ιαν.-Ιουλ.)	36.080
SPRINGER	2000 (Ιαν.-Ιουλ.)	40.054
	2001 (Ιαν.-Ιουλ.)	128.787
KLUWER	2000 (Ιαν.-Ιουν.)	10.222
	2001 (Ιαν.-Ιουν.)	20.755

Θα ήταν πολύ χρήσιμο, για να μπορέσουμε να αξιολογήσουμε σωστά τη χρήση των ηλεκτρονικών πηγών, να μελετήσουμε την προέλευση των άρθρων που αναφέρουμε παραπάνω : δηλαδή από πόσους τίτλους

μεταφέρθηκαν και τελικά τι ποσοστό τίτλων χρησιμοποιούμε, σε πόσους από αυτούς διαθέτουμε και έντυπες συνδρομές.

Και περνάμε στην εξέταση των στοιχείων ανά εκδότη.

MCB

Εξετάζονται τα στοιχεία του 2001 (Φεβ-Αυγ.2001). Για αυτό το διάστημα χρησιμοποιήσαμε 114 τίτλους (από τους 150 περίπου που διαθέτει η βάση) και μεταφέραμε 1386 άρθρα. Το 61% των άρθρων που μεταφέρθηκαν προέρχονται από τίτλους τους οποίους δεν διαθέτει καμιά βιβλιοθήκη στην Ελλάδα.

KLUWER

Εξετάζονται τα στοιχεία από τον Ιανουάριο του 2000 μέχρι και τον Ιούνιο του 2001. Για αυτό το διάστημα χρησιμοποιήσαμε 629 τίτλους (από τους 720 περίπου που διαθέτει η βάση) και μεταφέραμε 42613 άρθρα. Το 54% των άρθρων που μεταφέρθηκαν προέρχονται από τίτλους τους οποίους δεν διαθέτει καμιά βιβλιοθήκη στην Ελλάδα.

SPRINGER

Εξετάζονται τα στοιχεία από τον Ιανουάριο του 2001 μέχρι και τον Μάιο του 2001. Για αυτό το διάστημα χρησιμοποιήσαμε 387 τίτλους (από τους 400 + περίπου που διαθέτει η βάση) και μεταφέραμε 96945 άρθρα. Το 56% των άρθρων που μεταφέρθηκαν προέρχονται από τίτλους τους οποίους δεν διαθέτει καμιά βιβλιοθήκη στην Ελλάδα.

ELSEVIER

Εξετάζονται τα στοιχεία από τον Σεπτέμβριο του 2000 μέχρι και τον Ιούνιο του 2001. Για αυτό το διάστημα χρησιμοποιήσαμε 1274 τίτλους και μεταφέραμε 617980 άρθρα. Το 33% των άρθρων που μεταφέρθηκαν προέρχονται από τίτλους τους οποίους δεν διαθέτει καμιά βιβλιοθήκη στην Ελλάδα.

ACADEMIC PRESS

Εξετάζονται τα στοιχεία από τον Ιανουάριο μέχρι και τον Δεκέμβριο του 2000. Για αυτό το διάστημα χρησιμοποιήσαμε 225 τίτλους (από τους 270 + περίπου που διαθέτει η βάση) και μεταφέραμε 26910 άρθρα. Το 62% των άρθρων που μεταφέρθηκαν προέρχονται από τίτλους τους οποίους δεν διαθέτει καμιά βιβλιοθήκη στην Ελλάδα.

Τονίσαμε ιδιαίτερα τον αριθμό των άρθρων που μεταφέραμε από περιοδικά στα οποία καμιά βιβλιοθήκη στην Ελλάδα δεν διατηρεί έντυπη συνδρομή, γιατί πράγματι είναι ένα καυτό θέμα. Θα πρέπει λοιπόν να υπολογίσουμε πόσο θα μας στοίχιζαν αυτά τα άρθρα αν δεν είχαμε άλλο τρόπο πρόσβασης σε αυτά και θα έπρεπε να τα

παραγγέλουμε στο εξωτερικό. Θα χρησιμοποιήσω μία διαφάνεια από την παρουσίαση του κ. Frans Lettenstrom της Academic Press, όπου βλέπουμε αντίστοιχα στοιχεία με αυτά που σας παρουσιάσαμε για το χρονικό διάστημα Ιαν-Δεκ 2000. Παρόλο που τα \$30, που ο κ. Lettenstrom υπολογίζει ως μέση τιμή για την προμήθεια μεμονωμένων άρθρων, είναι αρκετά υψηλή, ακόμα και αν θεωρήσουμε τα \$15 ως μέση τιμή, πάλι το συνολικό κόστος που θα προέκυπτε θα ήταν δυσβάστακτο για τους ισχνούς προϋπολογισμούς των Βιβλιοθηκών.

Από τον ιδιαίτερα μεγάλο αριθμό άρθρων που μεταφέρθηκαν στη χρονική περίοδο που εξετάζουμε, για άλλη μια φορά διαπιστώνουμε την ανάγκη για πρόσβαση σε ένα ευρύ φάσμα πληροφοριών. Πράγμα που αποδεικνύεται όχι μόνο από τον αριθμό άρθρων αλλά και από τους τίτλους που γενικά χρησιμοποιήθηκαν π.χ. για άντληση πληροφορίας από τις περιλήψεις των άρθρων, από τις αναφορές κ.λ.π.

Βλέπουμε ότι χρησιμοποιήσαμε σε μεγάλο ποσοστό τίτλους οι οποίοι δεν υπάρχουν στην Ελλάδα σε έντυπη μορφή - δηλ. καμιά βιβλιοθήκη δεν διατηρεί συνδρομές σε αυτούς. Τα ποσοστά αυτά ανά εκδότη είναι τα παρακάτω:

MCB Το 75% των τίτλων που χρησιμοποιήσαμε είναι τίτλοι στους οποίους δεν διατηρούμε έντυπη συνδρομή

Kluwer Το 57%, των τίτλων που χρησιμοποιήσαμε είναι τίτλοι στους οποίους δεν διατηρούμε έντυπη συνδρομή

Springer Το 61% των τίτλων που χρησιμοποιήσαμε είναι τίτλοι στους οποίους δεν διατηρούμε έντυπη συνδρομή

Elsevier Το 47% των τίτλων που χρησιμοποιήσαμε είναι τίτλοι στους οποίους δεν διατηρούμε έντυπη συνδρομή

Academic Press Το 58% των τίτλων που χρησιμοποιήσαμε είναι τίτλοι στους οποίους δεν διατηρούμε έντυπη συνδρομή

Εδώ θα πρέπει να γίνει μία παρατήρηση :μιλήσαμε για τίτλους τους οποίους χρησιμοποιήσαμε και στους οποίους διατηρούμε έντυπη συνδρομή σε επίπεδο κοινοπραξίας. Αν αντίστοιχα μελετούσαμε τη χρήση σε επίπεδο μονάδας θα βλέπαμε την κάθε μονάδα να καταγράφει ένα ποσοστό χρήσης κατά πολύ υψηλότερο των τίτλων στους οποίους δε\ διατηρεί συνδρομή.

Η ευρύτητα της χρήσης των διαθέσιμων πηγών, η διεύρυνση της Κοινοπραξίας μας με τη συμμετοχή και άλλων βιβλιοθηκών εκτός από τις Ακαδημαϊκές τεκμηριώνει την επιτυχία του έργου.

Αυτή η επιτυχία όμως παράλληλα κρούει τον κώδωνα του κινδύνου:

Εαν η προσπάθεια δεν συνεχιστεί και στα πλαίσια του Γ Κοινοτικού πλαισίου Στήριξης στο άμεσο μέλλον και με κάποια άλλη μορφή στο

απώτερο, εαν δεν στηρίξουμε την ύπαρξη της κοινοπραξία, ποιο θα είναι το μέλλον των Ακαδημαϊκών. Βιβλιοθηκών;

Ποιο θα είναι το μέγεθος των συλλογών τους και σε ποιό βαθμό θα μπορούν να καλύψουν τις αυξημένες πλέον ανάγκες της Ακαδημαϊκής Κοινότητας για πληροφόρηση;